

JAUME AYMAR I RAGOLTA
MONTSERRAT DARNACULLETA I POCH

L'ENSENYAMENT A CALONGE (III)
1943-1982

ESTUDIS DEL BAIX EMPORDÀ
Sant Feliu de Guíxols, 2009
Volum 28 - ISSN 1130-8524

RESUM: Aquest treball és la continuació i la conclusió dels que porten per títol "L'ensenyament a Calonge (1732-1930)", Miscel·lània Lluís Esteva, IEBE, 2006, p. 123-154, i "L'ensenyament a Calonge II (1931-1942)", Miscel·lània Pere Caner, IEBE, 2007, p. 167-194. El dediquem al període que va dels anys de la postguerra fins a l'any 1982 en el qual hi té una especial transcendència el Col·legi de les germanes carmelites.

PARAULES CLAU: postguerra, règim franquista, germanes carmelites, escoles nacionals, grup Pere Rosselló.

Eren els anys difícils de la postguerra. A Calonge, la guerra havia tingut especial virulència¹ i les seves conseqüències es feren sentir: l'èxode d'uns dos-cents calongins cap al Rosselló, la falta de feina, la repressió portada a terme pel règim franquista amb el consegüent empresonament de persones implicades en l'anterior règim, alguns afusellaments després de judicis sumaríssims, i les derivacions econòmiques de la Guerra Mundial configuraven un escenari molt dur. El cens sofrí una baixa considerable, malgrat que Sant Antoni, (després que s'hagués independitzat amb el nom de Llevantí de Mar) tornava a formar part del municipi calongí. La indústria surera quasi estava exhaurida, i sols l'agricultura aguantava feblement l'economia.² Era "el temps d'un gran reflux històric, d'un gran recolliment, després de viscudes i patides grans tempestes i de plorats molts morts. La gent, quan arribava el vespre, encara es tancava espantada a casa. Els records de la Guerra Civil eren ben vius a totes les llars de Calonge i moltes ferides encara eren ben obertes".³

Els primers immigrants de la postguerra van venir atrets pel treball a bosc a les explotacions forestals de Josep Pijoan a Calonge i a la fàbrica de suro Conrado Vilar. Molts procedien d'Otivar, a la província de Granada, i fugien de la pobresa i de la inseguretat que els ocasionaven els maquis. Les altres províncies andaluses que van aportar immigració foren Jaén, Còrdova i Màlaga. També van venir

1 Vg. A. VILAR, *La Guerra Civil a Calonge*. Centre d'Estudis Calongins Colonico, 2001

2 P. CANER, *La Vall de Calonge*, Calonge, 1983, p. 125

3 V. POU, *Arrels*, Calonge, 2004, p. 29

castellans nascuts a Castella-La Manxa, Madrid, Castella-Lleó i a Extremadura.⁴

Amb la implantació del règim franquista, l'escola canvià radicalment. Es volia un nou mestre per a una nova escola, en una societat fonamentada en els principis del *Movimiento Nacional*. La depuració del magisteri, de les persones i dels continguts, amb caràcter de vegades punitiu i altres preventiu, fou el primer pas de les noves autoritats. S'inculcaren i es practicaren valors com l'obediència, la

submissió, el sacrifici, per poder bastir una escola que des del punt de vista material, metodològic i pedagògic va fer un salt enrere notable. D'alguna manera es propiciava el model clàssic i tradicional de l'ensenyament del segle XIX.⁵ Amb tot, els mestres vocacionals s'adaptaren als nous temps i molts d'ells continuaren la seva comesa amb dedicació i entusiasme.

LA REPRESA DEL COL·LEGI DE LES CARMELITES

1 –Els dies 15 i 16 de setembre de 1944 es van celebrar les noccs d'or de la fundació del Col·legi de les Carmelites. Els actes principals foren: un sermó de l'orador Dr. Jaume Viñas, catedràtic del Seminari de Girona i una missa de comunió general a l'església de Sant Martí, presidida pel bisbe Cartaña. Recordatori amb la imatge de la Mare de Déu del Carme, el Nen Jesús i Santa Joaquina.

Les germanes carmelites havien retornat al poble l'any 1940 i havien reprès la seva activitat docent. A finals d'aquell any, a Calonge hi havia les religioses Maria Cots

4 J. POYANO, "Bona terra i molta gent" a *Calonge-Sant Antoni. Un mar de vinyes, de xalets i de cultures*. Calonge, Ajuntament, 2007, p. 44-59.

5 S. MARQUÈS, "Renovació pedagògica i experiències extraescolars" a *Revista de Girona. Balanç del segle XX*, núm. 200 [maig-juny 2000] p. 153-154

i Bover, Carme Piquer i Bosch (en religió: germana Milagros), Assumpció Viñas i Palniada, Mercè Rievola i Prat i Ramona Ramoneda i Gual.⁶ El setembre de 1944, es va retre un homenatge a la germana Milagros en escaure's el quinquagèsim aniversari de la Fundació del Col·legi Nuestra Señora del Carmen (1894), ja que ella n'havia estat fundadora.

El 1950, Calonge i Sant Antoni tenien un total de 2.416 habitants⁷. El municipi, com la resta de la Costa Brava, es va convertir en pol d'atracció de la immigració del sud, que trobava feina en la construcció i en l'hostaleria. Aquests dos sectors havien d'anar deixant com a residual l'agricultura, base econòmica de la població des dels anys vint.

El primer d'octubre de 1955, mossèn Joan Cros, rector de Sant Martí, beneí al pati del col·legi de les Carmelites la nova campana de la capella, apadrinada per la germana Milagros, que morí, voltada d'afecte, vuit dies després. Està sepultada al cementiri de la vila.

L'abril de 1957, l'esmentat rector, redactà un informe sobre la vida de l'església a la població on es llegeix: "hay 2 escuelas. Es-

2- Els germans Gonzalo i Ramona Garcia Gispert el dia de benedició de la campana de la capella (1 d'octubre de 1955) (Fot. Josep Fort)

6 A. VILAR, p. 150

7 P. CANER, op. cit. p. 36

cuelas Nacionales y escuelas de las Carmelitas. Las primeras estan regentadas por 2 maestros y las últimas por 5 religiosas. En preferencia, el Colegio de las R.R. Carmelitas contribuye muchísimo más en todas las cosas parroquiales y públicamente se les reconoce una neta superioridad en todos los conceptos”.⁸

3- Grup d'alumnes de les carmelites en els anys cinquanta. Les exalumnes (segona fila) hi anaven a *fer labor*. (Fot. M. Darnaculleta)

Conservem una breu descripció del col·legi: “El jardí del col·legi de les monges era bastant gran (...). Tenia una gran palmera al bell mig i una gruta amb aigua, peixos de color vermell i una mena de cova amb pedretes que reproduïa la de Lourdes, amb la Verge Maria apareixent-se a unes pastorettes. La meua classe, situada a la planta baixa, donava a aquest jardí. Era la classe dels nens. Al seu costat, més cap al carrer Major, hi havia la classe de les nenes”.⁹

L'ensenyament, aquells anys difícils, es completava amb el que feren els rectors successius: mossèn Esteve Jou i Parés (1939-1941), mossèn Joan Bosch i Riera (1941-1946) i mossèn Joan Cros i Font (1946-1957) i alguns mestres particulars.

⁸ APC. Document mecanografiat i signat per mossèn Joan Cros a Calonge el 10 de maig de 1957

⁹ V. POU, p. 222

Aquest és el testimoni de mossèn Esteve Jou: “Aquí a Calonge, amb altres vaillets, comença el batxillerat, quina preparació els fem amb el mestre Sr. Joan Ybars i van a examinar-se a Girona.”¹⁰ N’és complementari el de Víctor Pou, uns anys posterior: “Per tal de preparar millor l’ingrés del batxillerat, em van enviar a classes particulars de gramàtica (castellana, naturalment) i llatí amb mossèn Joan Cros i de matemàtiques amb el mestre Joanals, un bon amic del meu pare [l’advocat Josep Maria Pou i Sabater], maltractat com ell pel règim de Franco. Havia patit als camps de concentració posteriors a la guerra civil. Tenia una veritable acadèmia a la seva casa de la Punta, on hi havia diverses estances amb taules i bancs (...). A les classes del capellà érem uns quants, però a les del mestre Joanals el meu grup només el formaven dos nens: en Paquito Ruscaleda, fill del doctor Ruscaleda, i jo. Els mestres ens posaven sovint divisions com a deures per a fer a casa...”¹¹

LES ESCOLES NACIONALS DE SANT ANTONI: EDIFICI NOU

Les escoles de Sant Antoni funcionaven en locals separats, nens i nenes, i en males condicions. L’anhel del poble i la preocupació de l’Ajuntament era la construcció d’un edifici digne que aconseguís acabar amb aquell llarg pelegrinatge dels canvis de locals.

El problema s’eternitzava i les solucions no agradaven del tot, es proposava traslladar els nens grans a les escoles de Calonge i que els petits es quedessin al poble. Per dinamitzar l’obtenció d’un projecte tan desitjat, es va recórrer al suport de Joaquín Ruiz-Giménez, aleshores ministre d’Educación Nacional, que passava les vacances d’estiu a Sant Antoni.¹²

10 E. JOU, *Memòries d’un rector gironí*. Calella, 1990, p. 153

11 V. POU, p. 225

12 Joaquín Ruiz-Giménez (Hoyo de Manzanares, 1913 - Madrid, 2009) és un catedràtic, polític i advocat espanyol. fou president de l’organització internacional Pax Romana (1939-1946). Doctor en Dret i llicenciat en filosofia i lletres, el 1943 obtingué la càtedra de Filosofia del Dret i en fou titular a les universitats de Sevilla, Salamanca i Madrid. Va ser director de l’Institut de Cultura Hispànica (1946-48) i ambaixador davant la Santa Seu (1948-1951), durant les negociacions del Concordat (signat finalment el 1953) fou nomenat ministre d’Educació Nacional el 1951. Va iniciar un procés de reformes de les institucions docents. Va adquirir per a l’Estat la propietat del castell de Calonge, amb el projecte de restaurar-lo i convertir-lo en una residència de mestres. Fou forçat a dimitir el 1956. El 1963, va fundar la revista *Cuadernos para el Diálogo*, focus de protesta dels democristians avançats. El 1975, arran de la mort de Franco va participar en la creació de la Plataforma de Convergència Democràtica. Del 1982 al 1987, fou Defensor del Pueblo i de 1989 a 2001, president d’Unicef- Espanya.

A la sessió del Ple de l'Ajuntament, celebrat el dia 2 de setembre de 1954, l'alcalde, Sixte Palet, exposà l'únic punt del dia que era la compra d'uns terrenys per a la construcció d'escoles unitàries, parvularis i cases per als mestres a Sant Antoni. A continuació, explicà les gestions realitzades per a aquest fi amb el propietari Sr. Damià Ferrer i Sayeras de Sant Antoni. Ferrer acceptava vendre a l'Ajuntament de Calonge, dues vessanes de terra (4.774 m²) pel preu de 80.000 pesetes. La finca estava situada en el nucli de la població, en el paratge de les Comes, que limitava al nord amb la carretera de St. Feliu a Palamós, al sud amb el carrer Artur Mundet i a l'est i a l'oest amb la finca del propietari, Damià Ferrer. Debatuda la proposta, fou acceptada per unanimitat i es prengueren els següents acords:

"Primero.- Aprobar en todas sus partes las cuestiones llevadas a cabo por la Presidencia, y en su consecuencia, adquirir por compra, por la cantidad de ochenta mil pesetas dos vesanas de terreno propiedad de Don Damián Ferrer Sayeras, con destino de emplazamiento de las escuelas unitarias y parvularios en el barrio de San Antonio.

4 - El ministre d'Educació, Sr. Joaquin Ruiz-Giménez, el dia 12 de setembre de 1955 col·loca la primera pedra del Centre Escolar Nuestra Sra. de las Mercedes (Arxiu CEIP La Mercè)

"Segundo.- Recabar de la Excma. Diputación Provincial de Gerona la concesión de un préstamo de ochenta mil pesetas, sin interés, para pago de los terrenos a que se refiere el apartado anterior, reintegrable en diez cantidades, a razón de ocho mil pesetas cada una, ofreciendo como garantía para el pago del referido préstamo, hasta su total cancelación, el impuesto municipal sobre la contribución territorial rústica y pecuaria".

"Tercero.- Autorizar a la Presidencia para que en nombre de este Ayuntamiento, eleve instancia a la Excma. Diputación

Provincial de Gerona a la que se enviarà copia certificada de los presentes acuerdos, solicitando la concesión del préstamo acordado."¹³

Adquirir el terreny, fou cedit gratuïtament al Ministeri d'Educació Nacional per a la construcció de les escoles, si bé una clàusula especial informava que en el cas que aquestes escoles no es construïssin, el terreny quedava en propietat de l'Ajuntament. L'alcalde, Sixte Palet, representant de la corporació municipal, quedà facultat de signar l'escriptura pública davant del notari de Palamós.

El dia 16 de juny de 1955, fou aprovat el projecte de la construcció de 3 escoles unitàries i 3 habitatges per als mestres de Sant Antoni de Calonge, per part de l'Estat. El dia 12 de setembre de 1955, el ministre d'Educació, Joaquín Ruiz-Giménez, col·locà la primera pedra de les tan desitjades obres i pronuncià un sentit discurs.¹⁴

5 - L'alcalde de Calonge, Sr. Sixte Palet Gispert, el dia 6 d'abril de 1957 pronuncia el discurs d'inauguració de l'Escola de Sant Antoni (Fotografia, Sixte Palet)

Les noves escoles de Sant Antoni foren inaugurades el dia 6 d'abril de 1957, després d'un llarg procés. A l'acte, hi assistiren les autoritats civils i eclesiàstiques i, després dels discursos de ritual,¹⁵

¹³ AMC [Arxiu Municipal de Calonge], capsa 9, sessió del Ple 2/9/1954

¹⁴ vg. annex n. 1

¹⁵ Vg. annex n. 2

i de la benedicció de l'edifici per part del bisbe Josep Cartañà, el poble de Sant Antoni va poder gaudir, per fi, d'un edifici escolar digne. A petició de pares, alumnes i mestres, li van posar el nom de Nuestra Señora de las Mercedes, en reconeixement a l'esposa de Ruiz Giménez, Mercedes Aguilar. La directora d'aquesta escola va ser la senyora Numància Rovira, que ja era la mestra de les nenes i persona molt compromesa i estimada. L'escola tenia tres classes: nens, nenes i pàrvuls. Al pis de dalt hi havia una biblioteca, un laboratori i dos balcons ben grans.¹⁶

6- L'Escola Ntra. Sra. de las Mercedes quan fou inaugurada l'any 1957
(Arxiu: CEIP La Mercè)

7 – Grup escolar de nens de Sant Antoni a càrrec del mestre Sr. Jesús Ventura (Arxiu: CEIP La Mercè)

8– Grup escolar de nenes de Sant Antoni a càrrec de la Sra. Numància Rovira (Arxiu: CEIP La Mercè)

LA CRISI DEL CONCILI I LA SEVA REPERCUSSIÓ EN LES CARMELITES

El 1960 Calonge tenia 3.043 habitants¹⁷. El 1963 es va beneir el Casal Parroquial Bisbe Cartañá, a la plaça de la Doma, al costat de la parròquia de Sant Martí. Disposava de biblioteca, sala de jocs i sala d'actes. Era la seu del Casal d'Estiu, una oferta de l'educació en el lleure. El desembre de 1964 moria exemplarment, la germana Teresa Perramon, carmelita de la caritat vedruna de la comunitat de Calonge.

La crisi provocada pel Concili Vaticà II, la manca de vocacions i l'adequació de les escoles vinculades a una congregació a la Llei general d'educació, de la qual parlarem més endavant, força una reorganització a fons en la dècada dels setanta, que comporta la reagrupació i el tancament d'alguns col·legis. Les germanes carmelites de la caritat no es podien fer càrrec de tots els col·legis i altres centres que tenien encomanats. Ja el 2 d'octubre de 1966 la provincial havia comunicat a l'Ajuntament de Sant Feliu de Guíxols la impossibilitat de continuar atenent l'hospital municipal al·legant l'escassetat de vocacions. La corporació assentí, a contracor, el dia 7. Fou un precedent del que s'esdevindria a Calonge.

Vers el 1970, el rector de la parròquia de Sant Martí, mossèn Pere Surribas, que s'oposava rotundament a la marxa de les germanes, va escriure a la nova provincial Isaura Serch en aquests termes:

*"Valore, lo que significa que cada día, cada mañana, en invierno o en verano las Hermanas vayan por la calle, camino de la iglesia, a Misa; esto ahora y en tiempo de lucha y persecución. Su paso siempre se ha respetado, pues se las quiere y es testimonio para otras congregaciones que nunca, gracias al aprecio que tienen por las Hermanas, se ha faltado al respeto o se ha cerrado la puerta a las religiosas mendicantes (las de los ancianos de Palafrugell)".*¹⁸

Més endavant mossèn Pere redactà un informe-declaració en resposta a la petició feta des del Bisbat de Girona:

"Se preocupan de la colocación de las alumnas que terminan sus estudios en puestos de trabajo, en donde son bien consideradas por su preparación y solvencia (...) Guardan fuera de las horas de clase

¹⁷ P. CANER, *La Vall de Calonge*, p. 36

¹⁸ Reflexions de mossèn Pere Surribas, sense data però vers el 1970, adreçades a la nova provincial, Isaura Serch. APGi, lligall Calonge, cf. M. T. LLACH-M. ARUMÍ, *Historia documental de la Congregación de las Hermanas Carmelitas de la Caridad-Vedruna*, Ed. Claret, 2005, p. 134 nota 63

9- Sortida de missa. Les carmelites vesteixen el mateix hàbit que usà santa Joaquina de Vedruna, la fundadora (Fot. M. Darnaculleta)

también a veces en los días festivos, los pequeños de las madres que van al trabajo todo el día. Esto acontece sobre todo en los meses veraniegos. (...) Acogen -sin que tenga internado- a las niñas que tienen padres trabajando en el extranjero o que están hospitalizados (comen y duermen en el mismo colegio) en el que se hicieron obras apropiadas, en parte sufragadas por el Ayuntamiento vista la labor de la Comunidad. Los domingos y festivos visitan a enfermos de la parroquia y a matrimonios ancianos (...) a quienes realizan servicios domésticos y sanitarios."¹⁹

Hi hagué també una entrevista molt tensa entre el rector i la provincial, Isaura Serch, a la rectoria de Sant Martí. Mossèn Pere insistia que no es tanqués el col·legi i la germana Serch en la impossibilitat de mantenir-lo. Al final, mossèn Pere es va posar davant de la porta impedit-li el pas: "Vostè no surt d'aquí mentre no m'asseguri que les monges no marxén de Calonge".²⁰

Però la decisió ja estava presa i l'estiu de 1971 la comunitat es va fusionar amb la de Palamós. Les carmelites, obtingueren del bisbe

¹⁹ Ibid.

²⁰ Testimoni oral de mossèn Pere Surribas.

de Girona, aleshores el Dr. Narcís Jubany, autorització per anar a dormir a Palamós. Les *hermanes* (com eren conegudes) es desplaçaven a Calonge, on seguia l'activitat docent i a la nit retornaven a la comunitat de Palamós. Però era el principi de la fi.

LA LLEI D'EDUCACIÓ DE 1970. AMPLIACIÓ DE LES ESCOLES.
FINAL DEL COL·LEGI DE LES CARMELITES

La Llei 14/70, de 4 d'agost de 1970, *Ley General de Educación y Financiamiento de la Reforma Educativa*, fou impulsada per José Luis Villar Palasí, que era ministre d'Educació des de 1969. Aquesta llei establia l'ensenyament obligatori fins als 14 anys, amb l'EGB (Educación General Básica), estructurada en dues etapes. Consistia en 8 cursos d'escolarització obligatòria dividits en tres cicles: primer cicle (1r i 2n d'EGB); segon cicle (3r, 4t i 5è d'EGB) i tercer cicle (6è, 7è i 8è d'EGB). Les assignatures del 3r cicle eren llengua, matemàtiques, ciències naturals, ciències socials, idiomes estrangers (generalment anglès o francès), plàstica, religió o ètica i educació física. S'acabava als 14 anys. Una vegada acabada, hi havia dos camins: BUP (Bachillerato Unificado Polivalente) o l'aleshores creada FP (Formación Profesional). L'educació preescolar era voluntària i comprenia: Jardí de la Infància per als alumnes de 2 a 3 anys i Escola de Pàrvuls per als alumnes de 4 a 5 anys.²¹

El problema d'escolarització dels alumnes de la segona etapa d'EGB, segons la nova llei decretada l'any 1970, afectava tant les escoles de Sant Antoni com les de Calonge.

L'any 1979 es proposà construir una nova escola de 8 unitats a Sant Antoni, per la qual cosa s'estudià l'oferta d'uns terrenys de 8.340 m², propietat de la Sra. Maria Plana, situats al paratge de la Sinia, junt a la zona esportiva de Sant Antoni. Tant aquesta proposta com una nova presentada pels Srs. Ivars i Muntada no prosperaren. La solució acceptada fou l'ampliació de l'edifici ja existent, que fou inaugurat l'any 1986 pel president de la Generalitat, Sr. Jordi Pujol.

A Calonge l'edifici s'anà adaptant a les necessitats que sorgiren, i l'any 1971 s'hagué de construir un menjador escolar. El projecte tècnic, redactat per l'arquitecte escolar, Josep Claret i Rovira, serà acceptat per la Inspecció d'Ensenyança Primària i l'Oficina Tècnica de Construccions Escolars. Les despeses de la construcció foren de 1.257.391,99 ptes. que el Ministeri d'Educació abonà directament al constructor, Joan Carbonell.²²

²¹ *Ley General de Educación*. Folletos "El Magisterio Español"

²² AMC, caps n. 10, sessió 17/8/1971

10 – Grup escolar de nens i nenes de Calonge l'any 1975 (AMC)

D'altra banda, el dia 2 de juliol de 1973 el Ple de l'Ajuntament posava nom oficial al Grup Escolar d'EGB de Calonge:

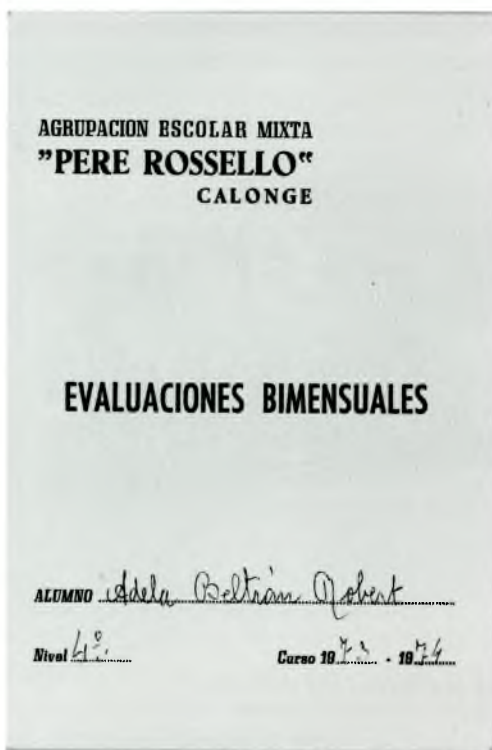
*"Por unanimidad aceptar la que propone la denominación: Grupo Escolar Pedro Rosselló Blanch, en memoria del Iltre. hijo de la Villa de Calonge que ocupó el cargo de Secretario de la Oficina Internacional de Educación de la UNESCO".*²³

Aquest mateix any, la inspectora de la zona, Maria Serra, informava que calia crear dues aules a Calonge, per tal d'atendre les necessitats de l'alumnat d'EGB. L'Ajuntament acordà d'habilitar els baixos del menjador escolar, segons el projecte presentat per l'aparellador municipal i acceptat per l'arquitecte de construccions escolars i el delegat d'Educació i Ciències.²⁴

L'any 1974, l'alcalde, Josep Roselló i Pijoan, exposava que a causa de l'increment del cens escolar del municipi, resultava insuficient la capacitat en els dos grups escolars, tant el de Sant Antoni com el de Calonge, per la qual cosa es proposà i s'acceptà per unanimitat:

²³ AMC, capsa n. 10, sessió 2/7/1973. Vegeu ANNEX N. 3.

²⁴ AMC, capsa n. 10, sessió 10/10/1973

11 - Butlletí de notes del Grup Escolar de Calonge del curs 1973-1974 (AMC)

Ayuntamiento quien, en una próxima sesión, decidirá al respecto."²⁵

L'any 1975, Calonge tenia 4.431 habitants. Fou l'any de la mort de Franco i de l'inici del canvi de règim. En una sessió de treball celebrada conjuntament entre l'Ajuntament, el delegat d'Educació i Ciència i la inspectora de la zona, els reunits estudiaren l'emplaçament idoni per a la construcció del nou grup escolar i convingueren oferir al Ministeri d'Educació el solar de 10.000 m², propietat de l'Ajuntament i segregat de la zona esportiva de Calonge.

El 8 de setembre del mateix any, l'alcalde Roselló proposa la compra d'unes finques rústiques, propietat de Jaume Veray i Batlle, properes a la zona esportiva municipal, per tal de poder edificar l'escola d'EGB i un edifici de formació professional de 1r grau. Debatuda la proposta, el consistori considerarà:

" 1º- Aprobar el dictamen de la Comisión Municipal de cultura declarando la necesidad de construcción de un nuevo edificio escolar que albergara la segunda etapa de E.G.B. común para los núcleos de Calonge i San Antonio.

2º- Solicitar del Ministerio de Educación y Ciencia esta ampliación comprometiéndose a aportar un solar idóneo de unos diez mil metros cuadrados de superficie.

3º- Que la Comisión de Cultura del Ayuntamiento reforzada con otro Concejal estudie el emplazamiento concreto oyendo previamente al Ministerio de Educación y Ciencia, y presente propuesta al

25 AMC, capsa n. 10, sessió 29/10/1974

“1º- Que es necesaria y oportuna la adquisición de las fincas descritas.

2º- Que existe informe pericial sobre las condiciones y valoración de las fincas, favorable a su adquisición.

3º- Que el precio fijado en la opción de compra, de seis millones quinientas mil pesetas, y la modalidad de pago es favorable a los intereses municipales.

4º- Que la singularidad de las fincas, limitando con las zonas deportivas municipales, permite su inclusión en el apartado 2º del Art. 31 del Reglamento de Contratación de las Corporaciones Locales, y faculta a la Corporación para la contratación por concierto directo.”²⁶
 Posada a votació, la proposta és aprovada per unanimitat.

Un escrit del delegat del Ministeri d'Educació i Ciència comunica a l'Ajuntament que Calonge entrarà en el programa de centres d'EGB per a la construcció del seu grup escolar durant l'any 1977, sempre que el consistori es comprometí posar a disposició de la junta de construccions el solar de 10.000 m2 de propietat municipal, situat en el paratge Font de Lleó.²⁷

El problema d'escolarització del municipi preocupava també els pares i mares, i en el Ple celebrat el dia 15 de juliol de 1977, fou estudiada i debatuda una proposició presentada per la comissió i associació de pares APAENCYSA (Asociación de Padres de Escuelas Nacionales de Calonge y San Antonio) que intenten compaginar i resoldre l'execució de les obres per al proper curs escolar. Els punts bàsics d'aquesta proposició fan referència a la construcció del nou grup escolar de Calonge de 16 unitats i 4 aules escolars destinades a parvulari i, a Sant Antoni, la construcció d'un nou grup de 8 unitats.²⁸

En el Ple celebrat el 15 de juliol de 1977, l'Ajuntament acceptà els punts principals presentats per l'Associació de Pares, que foren:

“Primero – Que la resolución definitiva del problema de escolarización en el Grupo Pere Rosselló de Calonge se consigne con la ejecución del Grupo de 16 unidades y construcción de 4 aulas de parvulario, lo que habrá de permitir asimismo la desafectación del uso escolar del actual edificio que podría revertir al Ayuntamiento. El plazo de uso previsto del nuevo edificio, de cumplirse los plazos previstos por la Delegación Provincial se pueden estimar en dos años.

26 AMC, capsa n. 10, sessió 8/9/1975

27 AMC, capsa n. 10, sessió 28/1/1977

28 AMC, capsa n. 11, sessió 15/7/1977

Segundo - Que la resolución definitiva del problema de escolarización efectiva en el Grupo Nuestra Señora de las Mercedes se ha de lograr, asimismo, mediante la construcción de un nuevo Grupo escolar de 8 unidades. Para ello es necesario iniciar el trámite de solicitud al Ministerio de Educación y Ciencia para que programe la inclusión de este Edificio en el próximo Plan de Construcciones Escolares, ofreciendo el Ayuntamiento un solar idóneo en emplazamiento y superficie.

Tercero - Que la obtención de este grupo Escolar y su construcción siguiendo los trámites legales, se puede estimar en un plazo de unos 4 o 5 años. Por tanto en este interin es obligado atender a la escolarización de todos los alumnos en los niveles de EGB en Aulas provisionales dentro del núcleo de San Antonio.

Cuarto- Que constatado el hecho de que muchos escolares se desplazan a Palamós para cursar los estudios obligatorios de EGB, especialmente del núcleo de San Antonio, la Asociación y Comisión Municipal de Cultura deben proseguir su labor de mejora de las instalaciones y calidad de enseñanza al objeto de lograr en lo posible la disminución de ese éxodo, puesto que ello ha de redundar directamente en beneficio de la economía y convivencia ciudadana.”²⁹

Les obres de la construcció del nou grup escolar d'EGB Pere Roselló començaren, però uns problemes sorgits retardaran la inauguració i el funcionament de les activitats escolars. El nou consistori, presidit per Dídac Medina -el primer alcalde elegit democràticament el 1979-, es reuní amb l'empresa constructora i l'arquitecte Sr. Bou, per tal de resoldre les dificultats que no permetien entregar l'obra acabada. Les causes principals d'aquest retard foren que el projecte del plànol inicial aprovat havia patit una variació que es va haver d'adaptar i, també, el canvi de consistori.

LA PACÍFICA OCUPACIÓ DEL COL·LEGI DE LES CARMELITES

Davant la inoperància del patronat del llogat de Dominga Juera, el 12 de novembre de 1976, el bisbe de Girona, Jaume Camprodon, havia signat un certificat segons el qual l'edifici de les religioses carmelites era propietat del Bisbat. I el 28 de gener de 1977 s'inscriví la finca en nom d'aquesta institució, sense fer edicte de cap mena i sense que el registrador s'adonés que la finca ja estava inscrita a nom de Dominga Juera i Patxot.

²⁹ AMC, capsa n. 11, sessió 15/7/1977

Mentre, el col·legi de les carmelites de Calonge havia quedat reduït a preescolar i a guarderia. Únicament hi restava una religiosa, la germana Amor Boleda (filla de Verdú i de la família de Sant Pere Claver) ajudada per una noia del poble, Carme Ruiz i per la cuinera, senyora Milagros.

El curs 1978-79, les carmelites van advertir que seria el darrer de la seva estada a Calonge, però va córrer la veu que els infants tindrien dret a acudir al col·legi de Palamós, un extrem que després fou desmentit per les mateixes religioses. Amb la perspectiva del comitat de les religioses i amb el rumor que el Bisbat es volia vendre el col·legi, un grup de pares, encapçalat per Joan Presas, farmacèutic del poble, començà a fer gestions. Després d'un seguit de contactes amb el Bisbat, l'Ajuntament, les carmelites i el Ministeri, s'aconsegüí que la congregació continués fent-se càrrec de la guarderia durant els mesos d'estiu i que l'edifici no es vengués.

La germana Boleda va avisar que el dia 29 d'aquell mes de juny seria l'últim de la seva estada a Calonge. El dia 25, la comissió de pares havia anat a Girona on se'ls informà que els infants de preescolar havien d'anar a les escoles públiques i que els de la guarderia es quedarien al carrer. Davant d'això, decidiren actuar. Segons testimoni popular, el dia 29, a les 9 del matí, un grup de pares s'esperava al carrer de Sant Joan. Com cada dia, les mares anaven portant els nens a la guarderia. Passada una estona, quan la germana Amor va entrar, van seguir-la i ocuparen pacíficament el col·legi i es que-

12- Fotografia de l'ocupació pacífica del col·legi (setembre 1979)

daren al pati. El mateix dia es va fer un pregó pels carrers de Calonge segons el qual l'Ajuntament reivindicava l'edifici. En el decurs de la jornada, la gent s'hi va anar concentrant. La notícia va córrer de seguida. Es va rebre una trucada del bisbe Camprodon per demanar que no es fes cap mena de violència. Un jeep de la guàrdia civil anava donant voltes d'inspecció pel poble. De sis a set del vespre, al col·legi, pràcticament no s'hi cabia. Grups d'ocupants, per torns, passaren la nit a les aules del pati. La germana Palmira Perramon arribà de Caldes de Malavella per ocupar-se de la liquidació.

Durant tot el dia 30 seguiren els ocupants. La notícia saltà a la premsa. El dia 1, al matí, marxà la germana Amor. A la tarda es va fer l'ocupació *legal* del col·legi. Hi assistí el batlle, Dídac Medina; el secretari de l'Ajuntament; els regidors, i mossèn Pere Surribas, rector de la parròquia. Es va fer un detallat inventari de l'estat de l'edifici. Es van canviar els panys. Aquella nit ja no es quedaren els ocupants, però es deixaren els llums encesos i es va avisar els veïns i el vigilant que donessin l'alerta si hi havia qualsevol anomalia.

13 - La palmera que donà nom a la guarderia, vista des del carrer Anselm Clavé (1982) (Arxiu COLONICO)

El primer de setembre de 1979, es va fer una reunió de tots els pares afectats i els altres ocupants i es va constituir una Junta Provisional per tirar endavant la guarderia i seguir els contactes amb el Bisbat. Carme Ruiz i Carme Casas accediren a continuar tenint cura de la mainada.

Més tard, i després de diverses gestions, es va concertar una reunió al monestir cistercenc de Solius (un lloc intermedi entre Girona i Calonge). Per part del Bisbat hi acudí el bisbe, Jaume Camprodon i Rovira, i els vicaris episcopals Jutglà i Puigvert; per part de

l'Ajuntament de Calonge, Poyano, Duran i Molla; en representació dels pares, Joan Presas i Ramona Garcia i Gispert. En aquella reunió, van quedar paleses dues actituds per part dels calongins: d'una banda la de l'Ajuntament, més bel·ligerant, reivindicava la propietat de l'edifici; d'altra banda, la dels pares, més moderada, en reivindicava l'ús com a guarderia, anomenada La Palmera. El Bisbat va posar un interdicte a l'Ajuntament, bo i tolerant la presència de la guarderia. Durant l'hivern, alguns pares declararen a la Bisbat per raó de l'esmentat interdicte. Per desavinences sorgides en el si de la junta se'n constituïren dues més, successivament. La situació va continuar durant el curs 1980-1981. L'Ajuntament pagava una de les noies de la guarderia, donava una subvenció per a les obres, per a la calefacció i pagava la dona de la neteja. Alguns pares, a hores perdudes, feien millores a l'edifici. Després de fer-se oficial que l'interdicte s'havia perdut, la junta, pel seu compte, sense l'Ajuntament, va demanar al Bisbat que li continués deixant el local, ja que no tenia on posar els nens. Mossèn Jutglà, en nom del bisbe, els adreçà una carta en la qual els deia que mentre no

14- Grup d'infants de la guarderia La Palmera a l'antic planxador de les germanes (1982) (Arxiu COLONICO)

trobessin un altre local igual o millor, hi podrien romandre. Aquesta situació s'havia de perllongar uns anys.

EL NOU EDIFICI DE LES ESCOLES NACIONALS DE CALONGE

La reforma educativa de 1970 i el desplaçament de les germanes carmelites fora de la població el 1979 havien motivat un augment considerable de nens i nenes que havien de ser escolaritzats. L'escola nacional, inaugurada l'1 d'abril de 1938, amb el transcurs dels anys, necessità una ampliació, les causes més importants ja han estat assenyalades.

Després de les moltes gestions a Girona i a Madrid, s'aconseguí activar i acabar l'escola, tot i que l'Ajuntament es veié obligat a arrendar dos locals, propietat de Josep Robles i Martí Bou, situats a la planta baixa de l'edifici del carrer Enric L. Roura, núm. 33, que es destinaren com a aules del Pere Rosselló fins que s'acabés del tot la nova escola. El contracte s'inicià l'1 de setembre de 1981 i el seu termini era el dia 28 de febrer de 1982.³⁰

15 – El nou Grup Escolar Pere Rosselló l'any 1983 (AMC)

30 AMC, caps n. 12, sessió 14/9/1981

El trasllat dels alumnes al nou grup escolar Pere Rosselló es féu de forma gradual des del gener de l'any 1982. La inauguració definitiva es realitzà amb un senzill acte de portes obertes.

Novament l'antic col·legi de Sant Martí de la plaça de la Concòrdia restava desocupat. El destí que l'esperava quedava en interrogant. A la sessió del Ple, celebrat el dia 26 d'abril de 1982, el regidor Josep Cargol presentà la proposta:

“Que se tramita la desafectación del uso escolar del edificio de las antiguas escuelas Pere Rosselló de la Plaza de la Concordia y que se acuerde el traslado del Ayuntamiento al edificio mencionado”.³¹

La proposta fou llargament discutida pel grup de l'oposició i el tema quedà sobre la taula i l'alcalde, Sr. Joan Molla, “declina toda responsabilidad sobre el deterioro que se está produciendo en el inmueble de la Plaza de la Concordia por no poder comenzar las mínimas obras de conservación para abrir allí la Casa Consistorial”.³²

Resolts tots els inconvenients, el trasllat s'efectuà, ja que les dependències del Castell eren cada vegada més insuficients per acollir les necessitats d'un ajuntament amb una població en creixement demogràfic.

EL PAS A UNA POBLACIÓ MULTICULTURAL

Els fluxos migratoris que ha viscut Calonge i Sant Antoni en els darrers anys no es diferencien gaire dels que hi ha arreu de Catalunya i de tot l'Estat espanyol, però es caracteritzen per ser d'una major intensitat. Els anys noranta vingué una onada migratòria del Marroc, sobretot de la zona de Nador, que cobrí la incessant demanda de mà d'obra del sector de la construcció. Així, entre 1996 i 2001, el saldo migratori (immigrats menys emigrats) va ser d'una mitjana anual de 23,8 persones cada mil habitants, més del doble que la mitjana del Baix Empordà (12, 1 per mil) i el triple que la de Catalunya (7,4 per mil). Posteriorment s'hi afegí la sud-americana, amb una important afluença de l'Argentina des de la crisi financera del 2002, i equatorians, colombians i bolivians, que trobaren feina principalment en el servei domèstic. També fou important la immigració procedent de l'Est d'Europa. Entre els anys 2000 i 2005 la població d'origen català i espanyol va augmentar un 21 %. La de la resta de la Unió Europea, un 170 %; la d'europaus no comunitaris

31 AMC, capsa n. 12, sessió 26/4/1982

32 AMC, capsa n. 12, sessió 26/4/1982

un 99% ; la del nord de l'Àfrica, un 100% ; la d'Amèrica del Nord i Central, un 354% i la d'Amèrica del Sud, un 773%. El primer de gener de 2007 dels 10.095 calongins, 2.469 procedien de l'estranger.

La immigració de l'Àfrica del Nord, d'Europa i d'Amèrica ha tornat a multiplicar la població per dos en només 16 anys, un augment espectacular. Els cinquanta anys de barreges es poden resumir amb els orígens dels 24 alumnes d'una aula de quart de primària del curs 2006-2007: 9 marroquins, 3 catalans, 3 andalusos, 1 català-valencià, 1 argentí-suís, 1 basc-andalús, 1 francès-andalús, 3 andalusos-catalans, 1 català-extremeny i 1 nord-americà de pares catalans.³³

El dia 22 d'abril de 2007, el CEIP (centre d'educació infantil i primària) Pere Rosselló celebrà el seu 25è aniversari. Actualment (2009) aquell centre, inaugurat l'any 1982, conté:

Educació infantil : 2 aules de P3, 2 aules de P4, 2 aules de P5
Educació primària : 2 aules de 1r, 2 aules de 2n, 3 aules de 3r,
2 aules de 4t, 2 aules de 5è, 2 aules de 6è

I els mestres reben els reforços següents: 1 especialista de música

16 - L'Escola Pere Rosselló actualment, any 2009 (Arxiu COLONICO)

33 J. POYANO, "Bona terra i molta gent" a *Calonge i Sant Antoni* op. cit. p. 47

- 1 especialista de l'aula d'acolliment
- 2 especialistes d'anglès
- 2 especialistes d'educació física
- 1 especialista de religió
- 2 especialistes d'educació especial
- 1 de tècnica d'educació infantil

Quant al CEIP Mare de Déu de la Mercè, de Sant Antoni, el dia 2 de juny de 2007 celebrà el 50è aniversari de la inauguració de l'escola. Quan el centre es va inaugurar l'any 1957 tenia solament la Sra. Numància Rovira de directora i mestra de les nenes; el Sr. Jesús Ventura, mestre dels nens, i una *aia* per als pàrvuls. Actualment (2009) ha multiplicat el personal :

- 3 mestres d'educació infantil
- 3 mestres d'educació primària
- 2 especialistes per a l'anglès
- 1 especialista per a la música
- 1 especialista per a l'educació física
- 1 per a educació especial

17- L'Escola Mare de Déu de la Mercè actualment, any 2009 Arxiu CEIP La Mercè)

DARRERS TEMPS A L'ANTIC COL·LEGI DE LES CARMELITES

El fet que moltes antigues alumnes del col·legi de les carmelites en tinguin un bon record va motivar que es procurés mantenir ben agençada la capella i oberta al culte, sobretot en la festa de la titular. El 16 de juliol de l'any 1996, s'hi va celebrar el centinari de la benedicció amb una eucaristia presidida per mossèn Pere Surribas, rector de Sant Martí, amb el qual van concelebrar

18- Les antigues alumnes Carmeta Fonalleras i Annita Poch descobrint la placa commemorativa el dia de la celebració del centenari de la fundació (15 de juliol de 1995) (Fot. M. Darnaculleta)

mossèn Jaume Aymar i mossèn Eli Ballinas, de Mèxic i es féu un homenatge a dues ancianes antigues alumnes: Anna Poch Gay i Carme Fonalleras Isaac.

El 31 de juliol de 2004, es va inscriure al Registre de la Propietat de Palamós³⁴, el conveni entre l'Ajuntament de Calonge i el Bisbat de Girona en virtut del qual el Bisbat cedia la propietat de l'antic immoble per tal de destinar-lo a activitats culturals i socials. En contraprestació, l'Ajuntament s'havia de fer càrrec de les obres de l'església parroquial que s'havien d'acabar abans del primer de gener de 2005. En virtut d'aquest conveni, el rec-

tor de la parròquia té dret a usar gratuïtament, amb permís previ de l'Ajuntament, de manera temporal i esporàdica, alguna dependència de l'immoble per a activitats pastorals de la parròquia. La capella havia de seguir amb el seu destí original i al servei del poble, sota la direcció, patrocini i administració del rector de la parròquia. Mossèn Joan Auladell féu traslladar la campana de la capella a l'església parroquial, per por de robatoris, i la instal·là al pas de la sagristia al presbiteri de l'església.

El 29 de juliol de 2007 es va rebre una relíquia de Sant Eugeni, copatró del poble, que havia arribat de Roma a petició de mossèn Joan Auladell, i que va ser solemnement traslladada des de la capella de les carmelites fins a l'església parroquial. Presidí el trasllat i

³⁴ Registre de la Propietat de Palamós. Finca n. 8.882, llibre 524, tom 390

19- Estat actual de la façana de l'església del Carme que necessita una urgent restauració (Arxiu COLONICO)

l'eucaristia mossèn Martí Amagat i concelebraren els mossens Auladell i Aymer.

Mentrestant, l'edifici del col·legi i el convent s'han anat degradant progressivament. El 2008 l'Ajuntament va decretar-ne l'enderrocament, bo i mantenir la façana. Prèviament l'alcalde Jordi Solé i el rector mossèn Josep Lafont s'havien entrevistat amb el bisbe de Girona, Francesc Pardo i Artigas. El centre d'estudis calongins Colonico i l'Ateneu Popular han sol·licitat (2009) que tothora es mantingués la integritat de la capella.

ANNEX NÚM. 1

Discurs del ministre d'Educació Joaquín Ruíz-Giménez amb motiu de la col·locació de la primera pedra a les escoles de Sant Antoni el 12 de setembre de 1955 [AMC, caps n. 9, sessió 3/9/1955]

"Excelentísimos Señores, Señor Alcalde, amigos de Calonge: esta es una ceremonia muy sencilla y, sin embargo, tiene un intimo latido. Es una ceremonia de familia; si queréis, desproporcionada en la presencia de tantas Autoridades para algo elemental como poner una primera piedra. Pero es que cuando se siente uno en familia los actos más pequeños adquieren una noble magnitud. Y yo, aquí en Calonge, me siento en familia; soy por adopción, por impulso del corazón, por agradecimiento, un calongense más. Y he querido, precisamente por esto, romper el principio de no colocar primeras piedras. Recuerdo haber oído muchas veces a mi padre- que también fue Ministro de Instrucción Pública- recordar que el infierno está empedrado de buenas intenciones. ¡Cuantas primeras piedras olvidadas en la ancha faz de España! A lo largo de muchas y muchas decenas de años ¡cuantas obras que quisieron hacerse y que quedaron en "buenas intenciones"! Por esto, nuestro Gobierno se ha propuesto entregar obras completas, obras consumadas y no primeras piedras. ¿Por qué, pues, hago hoy una excepción? Por urgencia de demostraros con obras mi cariño. Esta primera piedra es en realidad el comienzo efectivo de unos trabajos. Veréis que ya están trazadas las zanjas, puestas las cuerdas, todo acotado y en marcha. Es más, actuando con la diligencia y la com-

petencia de los Sres. Arquitectos, del contratista, de cuantos obreros aquí trabajan, nuestra ilusión sería que se hiciese aquí el pequeño milagro de una terminación fulminante de estas Escuelas y que este acto, al mismo tiempo que fundacional fuese ya conclusivo; es decir que no fuera necesario esperar a que el actual Ministro de Educación Nacional o quien le suceda, venga a Calonge para que las escuelas funcionen. Tenemos, amigos, impaciencia de que estas Escuelas marchen... En primer lugar, por vosotros pequeños de Calonge, en quienes tengo una deuda; porque vosotros, en pleno invierno, mientras trabajabais en la Escuela, os acordasteis un día del Ministro de Educación, un Ministro de Educación que es como vosotros, de carne y hueso, a quien habéis visto recorrer con ilusión y alegría vuestra tierra, pasearse por vuestras calles, acercarse a vuestro mar; os acordasteis de él y le mandasteis al lejano Madrid una misiva de cariño. Os debía una respuesta y os la he querido dar aquí públicamente porque " obras son amores y no buenas razones". El Ministro, vuestro amigo, no quería contentaros con palabras cordiales, que se las lleva el viento, sino con piedras de las que quedan, como semillas enterradas en la tierra y fructifica cada primavera.

Esto es lo que he venido a entregaros : una Escuela nueva, una Escuela que sustituya a los viejos, lóbregos, tristes locales de la Escuela que teniais, tan parecida y desdichada a tantos otros edificios escolares de España. Tenemos impaciencia, pequeños amigos, de fundar nuevas escuelas. Queremos abrir el afán de las gentes jóvenes como vosotros, queremos abrir a la esperanza de vuestros padres, de vuestros mayores, los caminos amplios de unas Escuelas limpias, alegres, sencillas, no lujosas, porque España no está aún pletórica de riquezas, pero sí dignas de un pueblo que ha escrito páginas de las más gloriosas en la historia de la cultura del mundo. Tenemos prisa de levantar escuelas. Son muchas las que hacen falta en España; en todos los rincones, en algunos más que en otros. Felizmente en esta Cataluña laboriosa ; trabajadora y tenaz., en este rincón suave y dulce de Cataluña que son las tierras del Ampurdán, el problema es menos acuciante que en otras partes de España. Pero también aquí el problema existe, porque ha crecido la población española, porque se ha elevado el nivel de vida de las gentes de España como consecuencia de un periodo de paz y de reconstrucción material, y por algo más importante que todo esto : porque se ha ido creando una conciencia nacional más viva, dándose cuenta de que la Escuela no es un lujo, de que la Escuela es una necesidad tan imprescindible, tan apremiante y tan urgente como la vivienda o como el lugar donde se adquieren los primeros alimentos. Al fin y al cabo en las Escuelas se adquiere ese primer alimento esencial del espíritu que es la cultura.

Por una obligación, pues, de justicia, el Gobierno del Caudillo quiere dar más Escuelas a las gentes de España. Por una obligación de justicia porque si hablamos de que hay un derecho natural al pan material de cada día, hay un derecho más apremiante, más primario, radical si se percibe, a ese pan de la inteligencia de cada día que es saber que reparten los Maestros completando el que imparten los padres. También por obligación de justicia para los Maestros. Dejadme que subraye ante vosotros niños y niñas de Calonge lo que debéis a los Maestros ; dejadme que pretexto de deciroslo a vosotros se lo diga a todos los niños y niñas de España, se lo diga a todos los padres y las madres de España. ¡Cuantas veces se ha tomado a mofa, cuantas veces se ha menospreciado la misión del Maestro! Y no hay misión más alta después del Sacerdote. El Maestro es, en definitiva, el que de verdad forja el alma de un pueblo. Se ha dicho con justicia que la Escuela es la conciencia viva de la Nación. Donde hay una escuela a punto, en forma, con sensibilidad allí está haciendo, poco a poco, cada mañana y cada atardecer una Patria nueva.

Para los Maestros, locales nuevos. Ellos han puesto en horas de olvido, en horas de abandono, en horas de escasez de medios, con complemento de alma; donde no había locales adecuados, donde los muebles eran viejos y enclenques, ellos pusieron la gracia de su vocación. Dejadme, pues, que para los Maestros tenga aquí una palabra agradecida, y emocionada de público reconocimiento y haga que como simbolizándolos a todos, mande desde aquí, desde esta tierra florecida, verde y jugosa de San Antonio de Calonge, tan cerca del mar, de este mar tan azul, un saludo a Maestros voluntarios hoy en Las Hurdes. He tenido la alegría y la emoción y el orgullo de estrechar su mano, allí entre el polvo, la sequedad, la tristeza de Las Hurdes, hace muy pocas horas. A esos Maestros, cuarenta y tantos, Maestros voluntarios,

jóvenes espléndidos que han sacrificado – no, sacrificada no, que para ellos no es sacrificio, sino júbilo inmenso que han empleado sus vacaciones, en vez de comodidades, en una playa o en una montaña, en el trabajo duro, en el mal sueño, en la comida escasa, entre los hurdanos. A ellos a las muchachas de la Sección Femenina de Falange, a los maestros de Artesanía de Sindicatos, a los Jóvenes de Acción Católica y a los militares, que con ellos comparten la misión Cultural de Las Hurdes, mi cálido reconocimiento, mi alegría porque han demostrado algo inmensamente importante y es que el Magisterio español, en el Maestro español, en el callado y tantas veces olvidado maestro español, hay fervor y entusiasmo, hay madera y coraje para que la Escuela Española sea ejemplo ante el mundo.

Y no solo por razón de justicia, - justicia para los niños, justicia para los maestros- tenemos urgencia de construir muchas Escuelas nuevas, sino también por exigencia de nuestra fe cristiana, porque lo que hay de más divino en los hombres, en el niño y en el adulto, es cabalmente la luz de la inteligencia. Y como os decía antes, si hay un derecho natural al pan del cuerpo, hay un derecho natural al pan del espíritu. Y si queremos tener una sociedad cristiana, tenemos que tener buenas escuelas donde los señores Párrocos impartan la Doctrina Cristiana y algo más, porque no basta con el Catecismo de cada semana; algo más, donde toda la enseñanza lleve hacia el Señor, artista supremo de la Creación, autor de tanta belleza.

Y por último, por una tercera razón, amigos, por españoles, porque somos españoles, porque están viniendo de muchas partes del mundo gentes a gozar de nuestro sol, a gozar de nuestro suelo. Tenemos obligación, así, estricta obligación, de mostrarles unas escuelas dignas de una España que ellos han leído en las viejas crónicas, de una España que ha escrito páginas esplendorosas en la historia de la cultura universal. España tiene que producir más y mejor los artefactos materiales, producirlos y exportarlos. ¡Ojalá España pueda exportar, además de frutos de su tierra, los frutos de las manos de sus hombres, nuevas máquinas! ¿Por qué España no va estar bien en la vanguardia del adelanto técnico?. Para todo, amigos, también hacen falta Escuelas. Pero además, para lo que España está llamada por Dios en toda la Historia es para exportar sacerdotes y misioneros, escritores y hombres de ciencia, es decir, para seguir exportando espíritu. Al fin y al cabo, el mundo hará un gran negocio con España porque por un poco de ayuda material que dé a España, España va a devolverle algo que vale infinitamente más, la ley de su espíritu, que es en definitiva lo que hace que la vida humana sea digna de ser vivida.

Y nada más, porque por sencilla la ceremonia, por íntima y familiar, no quisiera haberme extendido tanto. Que en esta Escuela donde el Sr. Obispo ha puesto ya en lontananza la gracia de Dios con su bendición sobre las primeras piedras, que en esta escuela donde los Maestros van a poner lo mejor de su ciencia, de sus enseñanzas, de sus sacrificios; donde los padres de familia – esos padres que ha querido firmaron en nombre de todos en ese pergamino fundacional – van a poner sus esperanzas, para una educación de sus hijos, para que sus hijos, si ellos trabajan en la tierra, trabajen tal vez en la tierra, pero mejor, con más conocimiento profesional de las normas de la agricultura; si ellos trabajan en la industria, en vez de ser peones u obreros puramente manuales, sean obreros especializados, o técnicos, ingenieros, porque también para ellos queremos los puestos de saber universitario y del saber técnico ; que en estas Escuelas, en fin, donde todo un pueblo, este simpático pueblo de San Antonio de Calonge, ha puesto su esperanza, se forje una educación digna de la belleza de esta tierra y de este suelo. Yo me contentaría, amigos, en que aquí se formara una pequeña comunidad, una pequeña comunidad reflejo de la que quisiéramos que fuera toda España. Decía uno de nuestros clásicos – Saavedra Fajardo – que una Nación bien ordenada es como un arpa con todas sus cuerdas bien templadas y bien conformes en su resonancia, en su armonía, no para el particular provecho de ninguna de ellas, sino para el común de todo el pueblo. Pues bien, que aquí en esta Escuela una su arpa, todos los niños que salgan de cualquier clase social, estén en armonía y consonancia. Y en San Antonio de Calonge será un reflejo de la España unida, en armonía, en esperanza y gracia de Dios que soñamos todos los españoles.”

ANNEX NÚM. 2

Discurs de Sixte Palet i Gispert: alcalde de Calonge, el dia de la inauguració de les escoles de Sant Antoni 1956 (Arxiu Sixte Palet)

“Excelentísimo Señor Ministro, dignísimas Autoridades, Señoras y Señores:

Sean mis primeras palabras, en nombre de la Corporación Municipal que presido, una muy respetuosa y sincera salutación a todos por habernos honrado con su presencia en este simpático acto de bendición de la Escuelas Nacionales de este tan querida barriada de San Antonio. Este saludo va dirigido en primer lugar al Excmo. Sr. Ministro de Educación Nacional con la expresión de nuestra sincera gratitud, pues la preocupación constante de todos los Ayuntamientos de Calonge, ha encontrado la solución favorable que todos esperábamos, gracias a los desvelos y cariño que V.E. ha demostrado por este bello rincón de la Costa Brava que tanto se honra en contarle como el primero y más querido de sus ilustres huéspedes.

Quiera expresar también mi salud y gratitud a nuestro apreciado Gobernador Civil por su constante y decidido apoyo, tanto referente a la tramitación oficial como a la solución económica de este importante problema escolar. Estos mismos sentimientos los hago extensivos también a la Excmo. Diputación Provincial por la cooperación prestada.

No quiero tampoco silenciar el sincero respeto que nos merece la persona de nuestro Reverendísimo Prelado que, en este acto, no solo ha querido honrarnos con su presencia, sino que con su plegaria y bendición litúrgica alcanzará sin duda al Todopoderoso lo que todos deseamos, a saber la consecuencia de los fines culturales, religiosos y patrióticos de nuestro centro docente.

Para terminar una palabra de felicitación sincera a todos vosotros invitados, vecinos y asistentes, por acompañarnos en este acto y día de gratísimo recuerdo para Calonge y un ruego de que manifestéis vuestra adhesión a los sentimientos que humildemente acabo de expresar dedicando un fervoroso aplauso a nuestras autoridades provinciales y, en particular, al Excmo. Sr. Ministro de Educación Nacional. He dicho.”

20- Bust de Pere Rosselló, obra de l'escultor Antoni Delgado, que presideix el grup escolar inaugurat l'any 1983 (Arxiu COLONICO)

ANNEX NÚM. 3

Biografia publicada al programa de l'Homenatge a Pere Rosselló i Blanch, amb motiu del centenari del seu naixement, que li dedicà el Centre d'Estudis Calongins COLONICO

“Pere Rosselló i Blanch nasqué a Calonge el dia 4 de març de 1897 a la casa núm. 11 del carrer de les Delícies en el barri del Puigtavell, més tard la família es traslladà a viure al carrer de l'Educació.

Aprenqué les primeres lletres en el Col·legi de Sant Martí, regentat pels Germans de la Doctrina Cristiana. Després cursà els estudis de Magisteri a Escola Normal de Girona i més tard obtingué el títol d'inspector d'ensenyament primari

Es va traslladar a Ginebra per tal de seguir uns cursos de l'Institut Rousseau i fou aleshores que conegué la que va ser la seva esposa, Susanna M. Rahm. Fou nomenat

21- El dia 22 de febrer de 1979 l'Ajuntament nomena fill predilecte de Calonge el Sr. Pere Rosselló i Blanch (AMC)

professor de Pedagogia Comparada a la Universitat de Ginebra i entrà com a col·laborador del Bureau Internacional d'Education i es convertí, conjuntament amb Piaget, amb director i impulsor d'aquest Organisme.

Publicà nombrosos estudis i articles orientatius a importants revistes pedagògiques.

Va desplegar una intensa tasca educativa i pedagògica i establí contacte amb la UNESCO que l'obligà anar cada mes a París i a viatjar a diversos llocs d'Europa, Àsia i Amèrica.

Malgrat la seva gran activitat, cada estiu passava uns dies de descans a Calonge, a la seva casa de Treumal, on rebia nombrosos amics amb l'amabilitat que el caracteritzava.

Morí a Ginebra el 4 d'agost de 1970. El mateix any el Govern Espanyol li concedí la Gran Creu d'Alfons X, el Savi.

Pere Rosselló no oblidà mai els seus orígens i Calonge l'honorà nomenant-lo Fill Predilecte el dia 4 de març de 1979 i el seu nom, conjuntament amb el seu bust, presideix l'Escola Pública de la població."

22- Acte d'homenatge a Pere Rosselló el dia 4 de març de 1979 presidit per la seva vidua, Susanna M. Rahm (Fot. M. Darnaculleta)

23 – Germana Amor Boleda

ANNEX NÚM. 4

Tèstimoni de la germana Amor Boleda i Casas, carmelita de la caritat vedruna (2009)

"El juliol de 1971, la mare provincial, Isaura Serra em va destinar a la Costa Brava, dient-me que li havia demanat germanes per als cants i la litúrgia de les parròquies d'aquella zona.

Feia 13 anys que estava destinada a Ripoll, dedicada del tot a l'ensenyament, cants, catequesi... La litúrgia ha estat important per a mi des de la meva joventut: la pràctica en la coral del col·legi, guiada pel meu padri mossèn Josep Cases, germà de la meva mare, organista compositor, després els cursos de direcció i litúrgia a Montserrat... he pogut i m'ha plagut (a voltes sacrificant) però amb l'esperit de servei a l'església i per la glòria de Déu vull dir-vos que he gaudit – tot és do de Déu- aquest servei.

El meu destí fou a primers de juliol de 1971, m'hi va acompanyar la mateixa mare provincial, dient-me que a Calonge hi anava com a responsable del col·legi i la comunitat. Erem les germanes Concepció Verdaguer, Lluisa Pujol, Maria Rosa

Xarles i jo, Maria Amor Boleda Cases; teniem també la senyora Milagros, que bé la coneixien a Calonge. No em va agradar quan em digué que aquest col·legi no duraria, perquè estava destinada a tancar-se. Per nou curs, algunes famílies ja portaren els fills al col·legi a Palamós. Es veu que vaig donar-li vida, que el poble no esperava al saber que es tancaria: alguns em digueren "varem anar de pressa a portar-los a Palamós".

Jo feia anys que exercia el magisteri i vaig obrar segons el que calia per tirar endavant.

A Calonge no tinguérem mai vacances, quan acabava el curs escolar ja teniem la guarderia d'estiu, i amb èxit, allí igual tenim la mainada dels amos dels apartaments, supermercats... i els dels seus empleats. Portava treball i amb penúria, però gosava de veure que era un bon servei. Al setembre es va començar el curs escolar amb tots els cursos com sempre, o sigui fins a 8è de primària, només matriculant de parvulari, i així va

Així varem amar acabant. Jo vaig començar amb els de 8è i, al final, amb els petits de parvulari; els més grandets varen seguir amb la senyoreta, que ja hi havia trobat.

Així varem passar els 8 anys, procurant fer reviure l'ensenyança, convivència, formació moral i cristiana. Jo com sempre, a més de les assignatures pròpies, m'havia dedicat al cant i la música; als petits els tocava la flauta (era bonic com es movien al seu ritme).

La senyora Milagros ja se'n havia anat a Figueres amb les seves filles; les germanes a Palamós, jo tots els dies a Calonge, a les nits a Palamós (els mitjans que tenia per aquest trajecte, me'ls quedo per a mi). A finals d'agost rebo de Girona una comunicació que queda tancat el col·legi el 31, ho vaig passar molt malament, el poble protestant, jo ho sentia com ells, però em tocà a mi, amb tota la pena, tancar el col·legi. Mentre la gent protestava als carrers, un camió carregava mobles. Vingueren a ajudar-me una germana i un senyor de Caldes; de l'església no en vaig voler treure res i em plau que encara s'hi celebri. Aquell dia 31, la mainada igual va venir al col·legi. La senyoreta no es va presentar, jo havia d'estar per tot i encara va venir un periodista a fer-me preguntes i li vaig dir que no podia estar per ell.

Amb tot puc dir-vos, tinc molt bon record de Calonge, em vaig trobar acceptada, vivint les seves festes parroquials amb cants i litúrgia pròpies del dia. La catequesi la vaig tenir sempre: la bondat de mossèn Pere Surribas s'ho mereixia. Varem estar sempre molt d'acord, acceptant tot el que calia per a la parròquia, els diumenges missa a les 10 i a les 11, a les 12 a Vall·llòbrega... altres dies a Palamós, m'hi acompanyava un sacerdot que ajudava les parròquies i venia de Girona, mossèn Josep Riera".